Oświadczenie złożone
przez senatorów
Annę Górską i Magdalenę Biejat
na 19. posiedzeniu Senatu
w dniu 3 października 2024 r.

Oświadczenie skierowane do ministra finansów Andrzeja Domańskiego

Szanowny Panie Ministrze!

Zmiana w systemie finansowania jednostek samorządu terytorialnego była od dawna oczekiwana i jest bezsprzecznie konieczna. Dotychczasowy model nie zapewniał stabilności wpływów. Co więcej, Najwyższa Izba Kontroli w swoim raporcie pt. „Prawidłowość zapewnienia jednostkom samorządu terytorialnego finansowania zadań publicznych w latach 2019–2022" zwracała uwagę na rosnący udział dochodów transferowych, które zaczęły zastępować dochody własne samorządów. Transfery te ze względu na ich uznaniowy charakter częściej trafiały do samorządów związanych z władzą, co dodatkowo pogłębiało nierówności. NIK zwracał również uwagę na alarmujący wzrost liczby samorządów, które w uchwałach budżetowych wykazywały tzw. deficyt operacyjny, czyli różnicę między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi. Niedobory te oznaczały nie tylko problemy z finansowaniem podstawowych zadań samorządowych, ale także ograniczenia w prowadzeniu niezbędnych inwestycji w zakresie działań rozwojowych. W związku z tym z zadowoleniem przyjmujemy rozpoczęcie prac nad reformą finansowania jednostek samorządu terytorialnego.

Wspólnie odbyłyśmy szereg spotkań z przedstawicielami władz lokalnych, aby lepiej zrozumieć ich potrzeby i przygotować się do prac nad projektem w izbie wyższej parlamentu. Zarówno wójtowie Koczały, Korcza, Lipusza, jak i starosta kartuski na Kaszubach oraz przedstawiciele powiatów w Łańcucie i Mielcu na Podkarpaciu zgodnie wskazują, że choć diagnoza problemu jest trafna, to proponowana reforma pomija kluczowy aspekt zbilansowania budżetów, zwłaszcza w kontekście systemu oświaty. Wydatki na oświatę w wielu gminach pochłaniają niemal połowę ich budżetów. Dlatego, Panie Ministrze, zwracamy się z prośbą o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania.

1. Czy w ramach potrzeb oświatowych gmin uwzględniono koszty prowadzenia zajęć dla mniejszości etnicznych, takich jak język kaszubski i historia regionu kaszubskiego? Jest to istotna kwestia, zwłaszcza na obszarach o silnej tożsamości kulturowej, gdzie kładzie się duży nacisk na edukację w tym zakresie.

2 Czy projektowane zmiany przewidują odpowiednie wsparcie, jeśli chodzi o zajęcia z dziećmi ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z uczniami z niepełnosprawnościami? Wsparcie takich inicjatyw jest niezbędne dla zapewnienia wszystkim uczniom równych szans edukacyjnych.

3. Czy gminy prowadzące klasy sportowe mogą liczyć na rekompensaty za dodatkowe koszty związane z organizacją takich klas?

4. Czy jednostki samorządu terytorialnego otrzymają w tym roku wsparcie finansowe? To kluczowa informacja, zwłaszcza dla tych samorządów, które po zapowiedzi pana ministra wstrzymały decyzje o emisji obligacji mających zbilansować tegoroczne wydatki. Pewność w tej kwestii pozwoliłaby im lepiej planować budżety i uniknąć niepotrzebnych opóźnień w realizacji kluczowych zadań.

Zmiany w finansowaniu samorządów to krok w dobrym kierunku, jednak konieczne jest uwzględnienie wszystkich czynników, które wpływają na lokalne budżety. W imieniu wielu przedstawicieli władz lokalnych apelujemy o kompleksowe podejście do reformy, które nie tylko zagwarantuje stabilność finansową, lecz także uwzględni potrzeby rozwojowe gmin, powiatów, które nie będą związane jedynie z parametrami dotyczącymi liczby mieszkańców.

Anna Górska
Magdalena Biejat